

Fou, el darrer comte d'Urgell, un inepte?

Hem llegit algunes vegades que el comte Jaume el Dissortat fou un home inepte i pobre d'esperit, i que obrà només obeint la voluntat de la seva mare, la comtessa Margarida de Montferrat, dona de gran caràcter que el dominava i el conduïa.

Res més lluny de la realitat. El darrer comte d'Urgell era una persona intel·ligent, amb una extensa cultura, amb una gran comprensió dels problemes que el rodejaren i amb dots reals de comandament. La falsa llegenda nasqué de la seva desfeta de l'any 1413, després del setge de Balaguer, com si aquell resultat desfavorable fos només la conseqüència de la seva manca de virtuts i de força.

Els motius del seu infortuni caldria cercar-los més aviat fora del seu abast i del seu comtat. Si el comte Jaume no fou rei, no va ser per culpa seva. Ben al contrari, ho desitjà vivament i féu tot allò que era humanament possible, fins a sacrificar a aquell fi la vida, la família, els títols i els béns. Si no aconseguí triomfar fou perquè trobà enfront seu unes forces poderoses. No podem oblidar que entre els qui l'assetjaren a Balaguer hi havia, entre altres, Guerau Alemany de Cervelló, governador general de Catalunya, i el duc de Gandia, un altre pretendent al tron. I disparava contra el seu castell la grossa bombardera de la ciutat de Barcelona, traslladada allí expressament.

Però no parlarem, avui, d'aquest aspecte del problema sinó només de la persona del comte.

En primer lloc cal dir que el comte Jaume era jove, i començava tot just a intervenir en els afers del país. El seu pare, el comte Pere, morí el juliol de 1408 i l'any 1410, quan finà Martí l'Humà, Jaume era un home de vint-i-tres anys que no podia comptar amb el prestigi ni l'experiència necessaris per a imposar-se en aquella època tèrbola i agitada que li tocà de viure. Però donà ja prou mostres de capacitat i de domini per a provar el seu caràcter format i la seva autoritat indiscutible.

Anem a demostrar-ho.

Feia ja vuit mesos que era lloctinent general dels regnes, càrrec que només s'atorgava a l'hereu al tron i que ens porta a creure que el rei Martí el considerà aleshores com el seu digne successor. Ho fa pensar unes lletres del rei que figuren en l'Apèndix del *Procés* de Lleida, de la col·lecció de documents inèdits de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, en una de les quals Martí l'Humà confirma el nomenament i declara haver-ho fet "per no trobar el seu cor, en tots els regnes i dominis, una persona tan apta ni dotada de tantes virtuts com el comte d'Urgell".

L'historiador Zurita en parla en aquests termes: "El comte d'Urgell, que generalment era molt estimat a Catalunya, perquè era tingut per benigne, franc, liberal i senzill, i molt vertader Príncep, i de gran i molt bella estatura".

Un altre historiador, Andrés Giménez Soler, posa en relleu la delicada situació dels regnes en el moment d'ésser nomenat el comte Jaume lloctinent general, i afegeix que hauria reeixit a conciliar les bandositats, com ho prova el fet ocorregut a Aragó, on aconseguí que els caps de les dues faccions "s'abracessin i es besessin davant les seves hosts a les portes de Saragossa en senyal de pau". I Soldevila comenta la gesta: "I el comte, acompanyat aquest cop dels dos bàndols, va fer la seva entrada a Saragossa".

Si observem que això s'esdevenia només dotze dies abans de morir el rei Martí, podem veure la remarcable personalitat del comte i com anava afirmant-se en els regnes el seu talent i la seva autoritat.

Un altre testimoni ens ve de Prieto i Llobera, un general d'Artilleria que estudià el setge de Balaguer, i que fa grans elogis de les condicions guerreres del jove comte, del valor demostrat tothora, del seu comportament militar, de l'activitat i el detall de millorament

de l'armament i de les fortificacions, així com també de la seva abnegació, perquè suportà tota mena de penalitats fins al 31 d'octubre, dia en el qual li fou forçós de capitular.

Trobaríem, encara, d'altres testimonis d'admiració i d'elogi en les obres de Monfar, Domènech i Montaner, Ferran Soldevila, etc., per arribar a la conclusió que Jaume d'Urgell era una persona intel·ligent i preparada. Així ho creiem nosaltres. El seu pare havia escrit un llibre sobre la Gaia Ciència, que dedicà al seu oncle el rei Pere III, i al palau de Balaguer n'hi havia nombrosos, que Jaume naturalment coneixia. La seva afició a la lectura apareix fins als darrers temps de la seva vida.

El seu caràcter assenyat el trobem reflectit, encara, en la sessió del Parlament de Catalunya, del 18 de novembre de 1411, quan aquest reconeix públicament que "tostemps el dit senyor don Jaume ha amat el camí de vera justícia, extirpada tota via d'intrusió i de tirania".

Legítim successor a la Corona, el darrer comte d'Urgell hauria, a ben segur, esdevingut un gran rei, el nostre Jaume III. En tenia tots els drets i tots els mèrits.

J. B. Xuriguera